

ОТЧЕТ
за изпълнението на Националната програма „Цифрова България 2025“
и Пътната карта към нея към декември 2024 г.

Съдържание

1. Европейският цифров дневен ред
2. Мониторинг – Състояние на цифровото десетилетие. Индекс за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI)
3. Национална Пътна карта на цифрово десетилетие
4. Справка и обобщени изводи от изпълнението на Националната програма „Цифрова България 2025“ и пътната карта към нея към декември 2024 г.
5. Заключение и равностметка.
6. Приложения
 - 6.1 Информационно общество. НСИ
 - 6.2 Иновации и устойчивост за бъдещ растеж
 - 6.3 Какво означава новата Европейска комисия за технологичната политика на ЕС?
 - 6.4 Индекс за цифровото качество на живот DQL, България 2024
 - 6.5 Интернет управление. Поддържане на интернет отворен, свободен и нефрагментиран
 - 6.6 Глобалният обхват на подхода на ЕС към цифровата трансформация. „Брюкселският ефект“

1. Европейският цифров дневен ред

Цифрова програма за Европа

Широко разпространеното, бързо и екстензивно развитие на платформи за цифрови услуги, както и дебатите относно публичните пространства за данни, новите технологии и изкуствения интелект, засягат всички области на нашето общество. Много нови начини за комуникация, пазаруване и достъп до информация онлайн са интегрирани в нашето ежедневие и непрекъснато се развиват. Европейската програма в областта на цифровите технологии/Цифрова програма за Европа за десетилетието 2020-2030 г. разглежда тези проблеми, като се съсредоточава върху създаването на сигурни цифрови пространства и услуги, създаването на равни условия на цифровите пазари с големи платформи и укрепването на цифровия суверенитет на Европа, като същевременно се допринася за европейската цел за климатична неутралност до 2050 г.

Цели

Следвайки Лисабонската стратегия, 10-годишната цифрова програма за Европа [digital agenda for Europe](#) през 2010 г. идентифицира за първи път ключовата благоприятна /enabling роля на ИКТ за постигане на целите на Европа. През 2015 г. Стратегията за цифров единен пазар [digital single market strategy](#) доразви цифровата програма, определяйки конкретни разпоредби, базирани на три стълба, които имат за цел да осигурят справедлива, отворена и сигурна цифрова среда: 1) осигуряване на по-добър достъп за потребителите и бизнеса до цифрови стоки и услуги в цяла Европа; 2) създаване на подходящи условия за процъфтяване на цифровите мрежи и услуги и 3) максимизиране на потенциала за растеж на цифровата икономика.

През 2020 г. втората петгодишна цифрова стратегия – формиране на цифровото бъдеще на Европа- [shaping Europe's digital future](#) – се съсредоточи върху три ключови цели в областта на цифровите технологии: 1) технология, която работи за хората; 2) справедлива и конкурентна икономика и 3) отворено, демократично и устойчиво общество. През 2021 г. Стратегията беше допълнена от 10-годишния Цифров компас: европейският път за цифровото десетилетие, [digital compass: the European way for the digital decade](#), който поставя цифровите амбиции на ЕС за 2030 г. в конкретни рамки.

Постижения

А. Първата цифрова програма за Европа: 2010-2020 г.

Първата цифрова програма се фокусира върху по-добрия достъп до цифрови стоки и услуги за потребителите и бизнеса в цяла Европа, като предостави на ЕС усъвършенствана система за потребителски права и защита на потребителите и бизнеса, включително:

- По-ниски цени за електронни комуникации (Регламент (ЕС) 2022/612) ([Regulation \(EU\) 2022/612](#)) и край на таксите за роуминг на 14 юни 2017 г. („Роуминг като у дома“);
- По-добра интернет свързаност за всички с цялостно основно широколентово покритие, главно благодарение на развитието на мобилния и сателитния широколентов достъп за развитие на гигабитова свързаност за всички основни социално-икономически двигатели;
- По-добра защита на потребителите в телекомуникациите със законодателство относно неприкосновеността на личния живот (Директива 2009/136/ЕО) ([Directive 2009/136/EC](#)) и защита на данните (Директива 95/46/ЕО), ([Directive 95/46/EC](#)), допълнително подобро от новата регулаторна рамка за защита на данните (Регламент (ЕС) 2016/679 и Директива (ЕС) 2016/680). ([Regulation \(EU\) 2016/679](#) и [Directive \(EU\) 2016/680](#)).

За да създаде условията, необходими за процъфтяването на цифровите мрежи и услуги, Европейският парламент укрепи Органа на европейските регулатори за електронни комуникации, който осигурява сътрудничество между националните регулатори и Комисията, насърчава най-добрите практики и общи подходи и хармонизира регулирането на комуникациите в единния пазар (Регламент (ЕС) 2018/1971). ([Regulation \(EU\) 2018/1971](#)).

Стратегията имаше за цел да увеличи максимално потенциала за растеж на цифровата икономика чрез насърчаване на цифрови умения и високопроизводителни изчисления, цифровизиране на индустрията и услугите, разработване на изкуствен интелект (ИИ) и модернизиране на обществените услуги. Бяха приети нови правила относно геоблокирането (Регламент (ЕС) 2018/302) ([Regulation \(EU\) 2018/302](#)) и преносимостта на цифровите услуги (Регламент (ЕС) 2017/1128), ([Regulation \(EU\) 2017/1128](#)), за да се позволи на потребителите също да имат достъп до услуги за онлайн съдържание, закупени в една държава членка, докато посещават друга.

В допълнение към новите регулаторни рамки за защита на данните, ЕС предприе редица стъпки за улесняване на развитието на гъвкава за данни икономика, като например:

- Регламентът относно свободното движение на нелични данни (Регламент (ЕС) 2018/1807), ([Regulation \(EU\) 2018/1807](#)), позволяващ на компаниите и публичните администрации да съхраняват и обработват нелични данни, където пожелаят;
- Законът за киберсигурността (Регламент (ЕС) 2019/881), ([Regulation \(EU\) 2019/881](#)) укрепващ Агенцията на ЕС за киберсигурност (ENISA) и установяващ рамка за сертифициране на киберсигурността за продукти и услуги;
- Директивата за отворени данни (Директива (ЕС) 2019/1024), ([Directive \(EU\) 2019/1024](#)), предоставяща общи правила за европейски пазар за държани от правителството данни.

Национална програма Цифрова България

Отразява и проследява стратегическите програми и насоки на ЕС за постигане на интелигентен, устойчив и фокусиран върху обществото цифров растеж на база „Цифрова

програма за Европа“ и „Стратегията за цифров единен пазар“, по пътя към цифровото десетилетие 2030:

Национална програма Цифрова България 2025 <https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/strategies-policies/digital.transformation/itis-national-strategic-documents/np-digital-bulgaria-2025>;

Национална програма Цифрова България 2015 до Националната програма Цифрова България 2025

<https://www.mtc.government.bg/bg/category/85>

Б. Втората цифрова програма за Европа: 2020-2030 г.

Втората цифрова програма се съсредоточи върху дълбоките промени, въведени от цифровите технологии, съществената роля на цифровите услуги и пазари и новите технологични и геополитически амбиции на ЕС. Роберто Виола обяви политическата програма „Цифрово десетилетие 2030“ като първата хоризонтална цифрова стратегия след „Цифрова програма за Европа“ и Стратегията за цифров единен пазар. Въз основа на две стратегически съобщения, а именно „Формиране на цифровото бъдеще на Европа“ и „Цифровото десетилетие на Европа“, Комисията определи конкретните действия, които ще предприеме, за да подпомогне създаването на безопасни и сигурни цифрови услуги и пазари. Освен това, развитието на квантови изчисления, блокчейн стратегия и търговска политика, базирана на блокчейн, ориентиран към човека и надежден ИИ, полупроводници (Европейски закон за чипове), цифров суверенитет, киберсигурност, гигабитова свързаност, 5G и 6G, европейски пространства за данни и инфраструктура, както и определянето на глобални технологични стандарти са приоритети за настоящото десетилетие. На 9 март 2021 г. ЕС предложи Цифров компас (COM(2021)0118) с четири цифрови цели, които трябва да бъдат постигнати до 2030 г.:

- **Умения:** най-малко 80 % от всички възрастни трябва да притежават основни цифрови умения и в ЕС трябва да има 20 милиона специалисти по ИКТ, като същевременно повече жени трябва да заемат такива работни места;
- **Бизнес:** 75% от компаниите трябва да използват облачни услуги, големи данни и ИИ; повече от 90 % от малките и средните предприятия в ЕС следва да достигнат поне основно ниво на цифров интензитет; и броят на едноорозите в ЕС трябва да се удвои;
- **Инфраструктура:** всички домакинства в ЕС трябва да имат гигабитова свързаност и всички населени места трябва да бъдат покрити с 5G; производството на авангардни и устойчиви полупроводници в Европа следва да съставлява 20 % от световното производство; 10 000 неутрални по отношение на климата периферни възли с висока степен на сигурност трябва да бъдат разположени в ЕС и Европа трябва да има своя първи квантов компютър;
- **Обществени услуги:** всички ключови обществени услуги трябва да бъдат достъпни онлайн; всички граждани да имат достъп до своите електронни здравни досиета, както и 100% от гражданите трябва да използват решение за електронна идентификация.

Програмата „Цифрова Европа“, създадена с Регламент (ЕС) 2021/694, е нова програма на ЕС за финансиране на цифрови технологии с планиран общ бюджет от 7,5 милиарда евро за периода 2021-2027 г., която ще осигури стратегическо финансиране за подкрепа на проекти в пет области: суперкомпютри, ИИ, киберсигурност, усъвършенствани цифрови умения и осигуряване на широко използване на цифрови технологии в икономиката и обществото, включително чрез центрове за цифрови иновации. Фондът ще бъде допълнен от други програми на ЕС, като „Хоризонт Европа“, „Механизма за свързване на Европа“ за цифрова инфраструктура, „Механизма за възстановяване и устойчивост“ и „Механизма за структурните фондове“. В контекста на икономическото възстановяване от пандемията от COVID-19 държавите членки трябваше да разпределят най-малко 20% от своите средства за възстановяване за проекти, които цифровизират техните икономики и общества (Регламент ЕС 2021/694).

Програмата Цифрова Европа digital Europe programme , въведена с Регламент (ЕС) 2021/694, Regulation (EU) 2021/694 е инициатива на ЕС, която разпределя 7,5 милиарда евро (2021-2027) за проекти за цифрови технологии в области като суперкомпютри, изкуствен интелект, киберсигурност, усъвършенствани цифрови умения и интеграция/внедряване на цифрови технологии, поддържани от центрове за цифрови иновации.

1. Данни

Споделянето на данни е централно за цифровата визия на Европа. Тъй като ЕС насърчава иновациите, базирани на данни, той се стреми да поддържа баланс между поверителността, сигурността, етиката и безопасността, като същевременно разглежда използването и споделянето на нелични данни за нови технологии и бизнес парадигми.

Стратегията на ЕС EU data strategy за данни въведе идеята за общи европейски пространства за данни, обхващащи девет сектора, като се гарантира, че повече данни стават достъпни за използване в икономиката и обществото, като същевременно се контролират компаниите и лицата, които генерират данните. Европейската регулаторна рамка относно данните се състои от Общия регламент за защита на данните (Regulation (EU) 2016/679 и Directive (EU) 2016/680 Европейския акт за управление на данните (Regulation (EU) 2022/868) относно наличността и доверието на данните и Европейският закон за данните (Regulation (EU) 2023/2854) относно справедлив достъп и права на потребителите, като същевременно се гарантира защитата на личните данни.

2. Изкуствен интелект

Бялата книга за изкуствения интелект White Paper on Artificial Intelligence от февруари 2020 г. подчертава решаващата роля на ИИ в съвременното общество и предвижда неговите социални и икономически ползи в различните сектори. Парламентът прие Закона за ИИ AI Act през март 2024 г. Той защитава изкуствения интелект с общо предназначение, ограничава използването на системи за биометрична идентификация от правоприлагащите органи, забранява социалното оценяване и използването на ИИ за манипулиране или използване на уязвимостите на потребителите и гарантира правото на потребителите да подават жалби и да получават смислени обяснения.

През септември 2022 г. Комисията представи предложение за директива относно отговорността за ИИ, proposal for a directive on AI liability което ще гарантира еднаква защита за онези, които са ошетени от ИИ. Освен това беше представено предложение за нова директива за отговорността за продуктите, proposal for a new product liability directive която да се занимава с цифрови продукти като AI.

3. Закон за цифровите услуги и Закон за цифровите пазари

Крайгълен камък на цифровата стратегия е изграждането на по-безопасен, по-отворен цифров единен пазар, който набляга на правата на потребителите и лоялната бизнес конкуренция. Това включва два законодателни стълба: Закона за цифровите услуги (DSA) и Закона за цифровите пазари (DMA), като и двата модернизират разпоредбите на ЕС за цифровите услуги. Приети от съзаконодателите през 2022 г. и в сила от май 2023 г., те предлагат унифициран набор от правила за целия Съюз. DSA разграничава отговорностите за посредническите услуги, особено за онлайн платформите. Големите платформи подлежат на специфични насоки поради рисковете, които представляват по отношение на разпространението на незаконно и вредно съдържание. DMA очертава правила за компании със статут на „пазач“, насочени към тези, които са най-податливи на нелоялни практики. Това включва услуги като онлайн посредничество, социални мрежи и облачни изчисления. Въз основа на DSA Комисията предложи регламент за рационализиране на събирането и споделянето на данни за краткосрочни наеми на квартири. Законодателната процедура приключи успешно с подписването на окончателния акт на 11 април 2024 г.

4. Електронно правителство/управление, електронна идентичност и цифрово евро

Цифровата програма набляга на електронното управление и трансграничното сътрудничество в публичния сектор. През март 2024 г., след предложението на Комисията

proposal от ноември 2022 г., Съветът прие Акта за оперативно съвместима Европа Interoperable Europe Act (Регламент (ЕС) 2024/903) за подобряване на обществените услуги в ЕС. Той създава оперативно съвместим Европейски съвет с представители на държавите-членки, Комисията и други органи на ЕС.

Изграждането на доверие онлайн е от решаващо значение за обществените и икономически растеж. Регламент (ЕС) № 910/2014 относно електронната идентификация предоставя рамка за сигурни цифрови взаимодействия между граждани, предприятия и органи. За да работи за постигането на тези цели, през февруари 2024 г. Парламентът прие рамка framework за европейска цифрова идентичност, която има за цел да позволи на 80 % от гражданите на ЕС да имат защитен достъп до жизненоважни обществени услуги с цифрова самоличност до 2030 г. На 28 юни 2023 г. Комисията представи законодателен пакет legislative package за установяване на цифрова форма на парите на централната банка, за да допълни тяхната физическа форма и да определи правилата и условията за тяхното използване.

5. Киберсигурност

На 10 ноември 2022 г., в отговор на руската агресия срещу Украйна, Комисията и върхът представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност въведоха политика на ЕС за киберотбрана EU cyber defence policy и план за действие относно военната мобилност 2.0. action plan on military mobility 2.0. И двете имат за цел да увеличат инвестициите в киберзащита, да подобрят сътрудничеството между военния и гражданския киберсектори, да осигурят ефективно управление на киберкризи и да укрепят позицията на ЕС в критичните кибертехнологии. Той укрепва европейската отбранителна технологична и индустриална база, която се стреми да създаде интегрирана паневропейска отбранителна индустрия. През декември 2022 г. Директивата NIS2 (Directive (EU) 2022/2555) замени своя предшественик, като разшири обхвата си, за да обхване повече сектори и субекти. Освен това, след предложение на Комисията, proposal през декември 2023 г. беше постигнато неофициално споразумение informal agreement относно Закон за кибернетичната устойчивост за подобряване на сигурността на различни технологични продукти. През април 2024 г. Парламентът прие Закона за кибер солидарността Cyber Solidarity Act, който има за цел да засили солидарността на ниво ЕС и да открива по-добре и да реагира на киберзаплахи и инциденти. Парламентът и Съветът също постигнаха споразумение за изменение на Закона за киберсигурността. amending the Cybersecurity Act.

6. Медии и демокрация

През декември 2020 г. съобщение на Комисията communication изложи план за действие в подкрепа на възстановяването и трансформацията на европейския медиен сектор. Той подчерта необходимостта от повече национална подкрепа чрез одобрени планове за възстановяване след COVID-19 и подчерта разрушителното влияние на глобалните онлайн платформи върху медиите, по-специално тяхното господство над пазарите на данни и реклама. Европейският план за действие за демокрация European democracy action plan допълва гореспоменатия медиен план и се фокусира върху укрепването на цифровата адаптация на сектора, свободата и плурализма на медиите, както и върху противодействието на дезинформацията. Той също така обсъжда намаляването на свободата на медиите поради нарастващите заплахи срещу журналисти.

7. Образование и умения

Освен регулирането, ЕС набляга на цифровото образование. Планът за действие за цифрово образование 2021-2027 г. digital education action plan помага на държавите членки да адаптират своите образователни системи към дигитална ера. Той дава приоритет на създаването на стабилна екосистема за цифрово образование и подобряването на уменията за цифрова трансформация.

8. Условия на труд при платформена работа

На 9 декември 2021 г. Комисията предложи директива с набор от мерки за подобряване на условията на труд при работа в платформи (Directive with a set of measures to improve the working conditions in platform work). Новите правила имат за цел да регулират как правилно да се

определи статусът на заетост на работниците в платформата и как цифровите платформи за труд трябва да използват алгоритми и AI за наблюдение и оценка на работниците в този сектор.

9. Цифрова инфраструктура

На 21 февруари 2024 г. Комисията представи нови инициативи за цифровата инфраструктура в Европа *new initiatives for the digital infrastructure* с цел да започне обсъждане на конкретни предложения за насърчаване на иновациите, сигурността и устойчивостта на цифровата инфраструктура. Както е посочено в Бялата книга за изкуствения интелект, публикувана през февруари 2020 г., смята се, че ИИ играе ключова роля и се очаква да донесе множество социални и икономически ползи за широк кръг от сектори. През октомври 2020 г. Европейският парламент прие три резолюции относно ИИ, обхващащи етиката, гражданската отговорност и интелектуалната собственост, като поиска от Комисията да създаде всеобхватна и ориентирана към бъдещето европейска правна рамка от етични принципи за разработването, внедряването и използването на ИИ, роботиката и свързани технологии. На 21 април 2021 г. Европейската комисия публикува предложението си за нов Акт за изкуствения интелект (COM(2021)0206), който закрепва в законодателството на ЕС технологично неутрална дефиниция на системите с изкуствен интелект и приема различен набор от правила, съобразени с основано на риска Приближаване. Проектодокладът относно предложението, изготвен съвместно от комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите (IMCO) и комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (LIBE), беше публикуван на 20 април 2022 г. Актът за ИИ (Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>) влезе в сила на 13 юни 2024 година.

Освен това през септември 2022 г. Комисията публикува предложение за директива за адаптиране на правилата за извъндоговорна гражданска отговорност към изкуствения интелект („Директива за отговорността за ИИ“ - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52022PC0496>), за да се гарантира, че хората, увредени от системи от ИИ, се ползват със същото ниво на защита като тези, увредени от други технологии в ЕС. И накрая, за да защити допълнително потребителите, Комисията публикува предложение за нова директива за отговорността за продуктите - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52022PC0495>), която, изменяйки директивата от 1985 г. по този въпрос, ще се отнася до нови цифрови продукти (като ИИ) и продукти в кръговата икономика.

Споделянето на данни е втората основна ос, на която се основава новият европейски цифров дневен ред. Като се стреми към иновации, базирани на данни, ЕС възнамерява да запази баланса между свободния поток от данни и запазването на поверителността/неприкосновеността, сигурността, безопасността и етичните стандарти. Това включва проучване на начини за използване и споделяне на нелични данни с цел разработване на нови печеливши технологии и бизнес модели. В тази връзка през февруари 2020 г. беше публикувана Европейска стратегия за данни заедно с Бялата книга за ИИ. Първият стълб на европейската стратегия за данните е Европейският акт за управление на данните (Регламент (ЕС) 2022/868). Актът беше публикуван в Официалния вестник на ЕС на 3 юни 2022 г., влезе в сила на 23 юни 2022 г. и се прилага от септември 2023 г. Европейският акт за управление на данните има за цел да увеличи наличността на данните, повторното използване и доверието в споделянето на данни. Освен това на 13 декември 2023 г. беше публикуван Регламент (ЕС) 2023/2854 на Европейския парламент и на Съвета относно хармонизирани правила за справедлив достъп до данни и за тяхното използване и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/2394 и Директива (ЕС) 2020/1828 (Акт за данните), който осигурява втория стълб на европейската стратегия за данните, подобрява достъпа до данни както за бизнеса, така и за потребителите. Данните се считат за основен ресурс за обществения прогрес като цяло и в частност за икономическия растеж, конкурентоспособността, иновациите и

създаването на работни места. Създаването на европейско пространство за данни, третият стълб на европейската стратегия за данни, е един от приоритетите на Комисията за периода 2019-2025 г. и включва девет сектора: здравеопазване, околна среда, енергетика, селско стопанство, мобилност, финанси, производство, обществен администрация и умения. ЕС ще създаде европейски облак като част от своя план NextGenerationEU, базиран на GAIA-X, отворена, прозрачна и сигурна цифрова екосистема, където свободният поток от данни и услуги може да бъде предоставен.

На 23 януари 2023 г. беше публикувана Декларацията относно европейските цифрови права и принципи ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023C0123\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023C0123(01))), целяща насърчаване на цифров преход, насочен към човека, основан на европейски ценности.

Друг крайъгълен камък на цифровата стратегия е създаването на по-безопасен и по-отворен цифров единен пазар, защитаващ основните права на потребителите и създаващ равнопоставени условия за бизнеса. Пакетът включва две законодателни инициативи: Акта за цифровите услуги (DSA) и Акта за цифровите пазари (DMA), чиято цел е да надгради правилата, управляващи цифровите услуги в ЕС. Откакто бяха приети от Парламента и Съвета съответно на 19 октомври 2022 г. и 14 септември 2022 г., DSA и DMA завършват цифровия единен пазар чрез съгласуван набор от нови правила, приложими в целия ЕС. Действително DSA определя ясни правила за отговорност и отчетност за доставчиците на посреднически услуги и по-специално онлайн платформи, като социални медии и пазари. Много големите онлайн платформи ще подлежат на специфични задължения поради специфичните рискове, които създават при разпространението както на незаконно, така и на вредно съдържание. DSA определя правилата за това какво ще могат да правят компании със статут на „gatekeeper“ в ЕС. Регламентът се прилага за големи компании, предоставящи така наречените основни платформени услуги, които са най-податливи на нелоялни практики. Статутът на „пазачи“ е даден, *inter alia*, на онлайн посредническите услуги, социалните мрежи, търсачките, операционните системи, онлайн рекламните услуги, облачните изчисления и услугите за споделяне на видео.

Цифровият дневен ред поставя значителен акцент върху електронното управление и трансграничното сътрудничество в публичния сектор. На 18 ноември 2022 г. Комисията издаде предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на мерки за високо ниво на оперативна съвместимост на публичния сектор в целия Съюз (Акт за оперативно съвместима Европа) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0720>), който има за цел да помогне на ЕС и неговите държави членки да предоставят по-добри обществени услуги на гражданите и предприятията. Ще бъде създаден оперативно съвместим европейски борд, който ще се състои от представители на държавите-членки на ЕС, Комисията, Комитета на регионите и Европейския икономически и социален комитет. Проектът на регламент е придружен от Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно засилено сътрудничество в областта на оперативната съвместимост на публичния сектор. Свързване на обществени услуги, подкрепа на публичните политики и предоставяне на обществени ползи. Към „Оперативно съвместима Европа“ (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52022DC0710>). Съобщението цели разпространение на значението на подобрената трансгранична оперативна съвместимост и сътрудничество в публичния сектор.

Изграждането на доверие в онлайн средата е от ключово значение за социалното и икономическо развитие и следователно допълнителен приоритет. Регламентът относно електронната идентификация и доверителните услуги за електронни транзакции на вътрешния пазар (Регламент (ЕС) № 910/2014) е крайъгълен камък за създаване на предвидима регулаторна среда, която помага на гражданите, предприятията и публичните органи да осъществяват сигурни електронни взаимодействия. Правейки по-нататъшни стъпки към тези цели, на 11 април 2024 г. Комисията публикува Регламент (ЕС) 2024/1183 на Европейския парламент и на Съвета

за изменение на Регламент (ЕС) № 910/2014 по отношение на създаването на европейска рамка за цифрова самоличност (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32024R1183>), целящ всяка държава членка да предоставя поне един европейски портфейл за цифрова самоличност, за да се гарантира, че всички физически и юридически лица в Съюза имат сигурен, надежден и безпрепятствен трансграничен достъп до обществени и частни услуги, като същевременно имат пълен контрол върху своите данни.

В допълнение към последователното регулиране в рамките на единния пазар, ЕС също така поставя акцент върху обучението на своите граждани в използването на цифрови технологии. Планът за действие за цифрово образование (2021-2027) е обновена политическа инициатива на ЕС в подкрепа на устойчивото и ефективно адаптиране на системите за образование и обучение на държавите-членки на ЕС към цифровата ера. За постигането на тези цели планът за действие определя две приоритетни области: насърчаване на развитието на високоефективна екосистема за цифрово образование и подобряване на цифровите умения и компетенции за цифровата трансформация.

Индексът на цифровата икономика и общество (DESI), чрез който се наблюдава и измерва годишния напредък в навлизането на информационните технологии в икономиката и обществото на държавите членки е набор от индикатори, проследяващи цифровия напредък на страните от ЕС в реализирането на единния европейски цифров пазар. Всяка година профилите на страните по DESI подпомагат държавите членки при идентифицирането на области, изискващи приоритетни действия. Новите индикатори са коригирани, за да включват инструмента за възстановяване и устойчивост и цифровия компас.

От 2014 г. до 2022 г. индексът за цифровата икономика и общество (DESI) обобща показателите за цифровите резултати на Европа и проследи напредъка на държавите от ЕС.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/policies/desi-bulgaria>

Политическа програма цифрово десетилетие 2030 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2481>

Цифрова трансформация на България за периода 2024 – 2030 г.

<https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/strategies-policies/digital.transformation/itis-national-strategic-documents/national.strategic.document.digital.transformation>

Изготвянето на националната пътна карта за цифрова трансформация на България до 2030 г. произтича от приетата с Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. европейска политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., с която се въвежда механизъм за наблюдение и сътрудничество, предназначен за:

а) създаване на среда, благоприятстваща иновациите и инвестициите, чрез определяне на ясна посока за цифровата трансформация на Съюза и за постигането на цифровите цели на нивото на Съюза до 2030 г. въз основа на измерими показатели;

б) структуриране и стимулиране на сътрудничеството между Европейския парламент, Съвета, Комисията и държавите членки;

в) насърчаване на съгласуваността, съпоставимостта, прозрачността и пълнотата на наблюдението и докладването от страна на Съюза.

С цел да се следва траекторията на ЕС по отношение на темпа на цифровата трансформация, на нивото на Съюза бяха определени цифрови цели, обвързани с конкретни области, в които се очаква напредъкът да се постига колективно в рамките на ЕС. Цифровите цели са съобразени с четирите основни политически области (направления) в съобщението „Цифров компас“: цифрови умения, цифрови инфраструктури, цифровизация на предприятията и цифровизация на публичните услуги.

Като част от процеса по изготвяне на националните пътни карти, държавите членки следваше да изготвят анализ на състоянието на цифровата трансформация на национално ниво. Българският аналитичен доклад беше изготвен със съдействието на Световната банка и е одобрен от Съвета по цифровото десетилетие към Министерски съвет и от Съвета за развитие.

Вторият задължителен документ, съпътстващ националната пътна карта, са националните прогнозни траектории за цифровите цели - предполагаемия път за всяка цифрова цел до 2030 г., които използват за основа прогнозните траектории на ниво ЕС. Националните прогнозни траектории на България бяха изготвени при строго спазване на изискванията на ЕК и са одобрени от Съвета по цифровото десетилетие към Министерски съвет.

Националната стратегическа пътна карта за цифрова трансформация беше изготвена изцяло по образца, предоставен от ЕК. Възприет беше стратегически и всеобхватен подход към цифровата трансформация, насочен към националния ни принос за постигането на общите цели и задачи. В изготвянето и окончателното ѝ редактиране взеха участие всички институции, имащи отношение към цифровата трансформация – Министерски съвет, Министерство на иновациите и растежа, Министерство на образованието и науката, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на правосъдието, Министерство на земеделието и храните, Комисия за регулиране на съобщенията, Национален статистически институт, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Национално сдружение на общините в Република България и др. Съдържанието ѝ кореспондира с основните планирани, приети и прилагани политики, мерки и действия, предоставени от българските институции, като е представена и прогноза за необходимите инвестиции и ресурси, както и общо описание на източниците на посочените инвестиции. В пътната карта са включени и изпълнявани многонационални проекти, сътрудничество на равнище ЕС, благоприятстващи фактори на равнище ЕС, обратна информация от заинтересованите страни и общо въздействие и заключение.

2. Мониторинг – Състояние на цифровото десетилетие. Индекс за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI)

Доклад за състоянието на цифровото десетилетие за България 2024/за 2023г.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/factpages/bulgaria-2024-digital-decade-country-report>

node_12842_printable_pdf.pdf

България има възможност да подобри своите резултати, за да допринесе за общите и цифровите цели на Цифровото десетилетие на Европейския съюз (ЕС) с оглед на успешна цифровизация, която насърчава конкурентоспособността, устойчивостта, суверенитета, европейските ценности и действията в областта на климата.

Въпреки че България продължава да се представя добре по отношение на фиксираната гигабитова свързаност, нейното 5G покритие остава под средното за ЕС. Неравномерното разпределение на цифровата инфраструктура в слабо населените, отдалечени и селски райони също изисква допълнително внимание.

България трябва да насърчава благоприятни условия за успешна цифровизация на своите МСП, за да насърчи трансфера на технологии и да ускори навлизането на технологиите, по-специално на изкуствения интелект (ИИ), облачните технологии и големите данни.

Възприемането на цифрови обществени услуги от гражданите все още е ниско и са необходими целенасочени мерки за справяне с това. Използвайки силните си резултати в свързаността, България може да ускори достъпа до цифрови услуги за всички.

Според специално проучване на Евробарометър за „Цифровото десетилетие 2024 г.“¹, 73 % от българското население смята, че цифровизацията на ежедневните обществени и частни услуги прави живота им по-лесен (наравно със средното за ЕС също от 73 %).

По отношение на участието в Европейските консорциуми за цифрова инфраструктура (EDICs), България е член на създадения Алианс за езикови технологии Европейски консорциум за цифрова инфраструктура (ALTEDIC), който има за цел да се справи с недостига на европейските езикови данни, налични за ИИ решения. До май 2024 г. и с други държави-членки България разработи Устава на EDIC за генома и Устава на EDIC за мобилност и логистични данни в рамките на съответните им неформални работни групи.

Планът за възстановяване и устойчивост на България (ПВУ) отделя 23,1 % от финансирането си за цифровата трансформация (1,3 милиона евро)². По линия на политиката на сближаване допълнителни 1,3 милиарда евро (13 % от общото финансиране на политиката на сближаване) се разпределят за цифровата трансформация на страната³.

Ключови индикатори / KPI на цифровото десетилетие ⁽¹⁾	България			ЕС		Целта на цифровото десетилетие до 2030 г	
	DESI 2023	DESI 2024	Годишен напредък	DESI 2024 (за 2023)	Годишен напредък	БГ	ЕС
Фиксирана мрежа с много голям капацитет (VHCN)	85,6%	88,6%	3,5%	78,8%	7,4%	100%	100%
Оптика до помещенията (FTTP) покритие	85,6%	88,6%	3,5%	64,0%	13,5%	100%	-
Общо 5G покритие	67,2%	70,9%	5,4%	89,3%	9,8%	100%	100%
Полупроводници		NA					
Периферни възли		5		1 186		x	10 000
МСП с поне основно ниво на цифров интензивност/интензитет	25,2%	28,4%	6,2%	57,7%	2,6%	60%	90%
Облак	9,9%	14,2%	19,8%	38,9%	7,0%	15%	75%
Изкуствен интелект	3,3%	3,6%	4,4%	8,0%	2,6%	11%	75%
Анализ на данни	NA	21,9%	NA	33,2%	NA	9%	75%
AI или облак или анализ на данни	NA	29,3%	NA	54,6%	NA	35%	75%
Еднорози		0		263		x	500
Поне основни цифрови умения	31,2%	35,5%	6,7%	55,6%	1,5%	52%	80%
ИКТ специалисти	3,8%	4,3%	13,2%	4,8%	4,3%	5%	~10%
Уведомление за e ID схема		да					

¹ Специален Евробарометър 551 за „цифровото десетилетие“ 2024 г.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news-redirect/833351>

² Последна актуализация на информацията на 31 май 2024 г.

³ Делът на финансовите средства, които допринасят за цифровите цели, е изчислен с помощта на приложение VII към Регламента за механизма за възстановяване и устойчивост.

³ Тази сума включва всички инвестиции, специално насочени към или съществено допринасящи за цифровата трансформация през програмния период на политиката на сближаване 2021-2027 г. Източниците на средства са Европейският фонд за регионално развитие, Кохезионният фонд, Европейският социален фонд плюс и Фондът за справедлив преход.

Цифрови обществени услуги за гражданите	59.5	67.5	13,4%	79.4	3,1%	100	100
Цифрови обществени услуги за бизнеса	80.8	91.9	13,8%	85.4	2,0%	100	100
Достъп до електронни здравни досиета	77.2	77.2	0,0%	79.1	10,6%	100	100

(1) [Digital Decade 2024: Country reports | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

3. Национална Пътна карта на цифрово десетилетие

На база решение, взето на заседание на Съвета за развитие, проведено на 07.09.2023 г., Национална програма „Цифрова България 2025“ е интегрирана в изготвения през 2024 г. актуализиран рамков национален стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2024 – 2030 г.“. Като приложение към него е изготвена и национална пътна карта, изцяло съобразена с изискванията на ЕК за нейния формат и съдържание.

Пътната карта отразява приноса на България към изпълнението на европейската политическа програма „Цифровото десетилетие“ до 2030 г., като страната ни демонстрира амбиция и, видно от този документ, възнамерява да положи значителни усилия за постигане на целите и задачите на програмата.

Пътната карта на България отчасти отразява необходимите усилия във всички измерения на цифровизацията. Пътната карта представя реалистична, цялостна оценка на състоянието и капацитета на страната за постигане на целите на ПП „Цифрово десетилетие“, привеждайки усилията си в съответствие с препоръките на доклада за състоянието на Цифровото десетилетие за 2023 г. Общият бюджет за представените 60 мерки се оценява на 2,19 милиарда евро (около 2,3 % от БВП). Около три четвърти от представените мерки в пътната карта са нови и са специално насочени към основните цифрови умения, цифровизацията на бизнеса и ключовите публични услуги, които отразяват основните области за подобрене на цифровата среда в България. Страната е лидер в гигабитовата свързаност, поради което мерките, свързани с инфраструктурите, са по-малко. Пътната карта включва цели и траектории за всички ключови показатели за ефективност (КПЕ), с изключение на еднорозите, полупроводниците, периферните възли, квантови изчисления и достъп до средства за електронна идентификация (eID). Видно от националните траектории и включените в пътната карта мерки, по повечето цели в програма „Цифрово десетилетие“, резултатите на България до 2030 г. ще останат под целевите нива на амбиция на ЕС, с изключение на цифровите обществени услуги и свързаността. Някои аспекти изискват повече усилия, особено целите за основни и напреднали цифрови умения, както и за цифровизацията на предприятията. България се позовава само веднъж на Декларацията за цифровите права и принципи в своята пътна карта. Предоставя се ограничена информация за зеления преход и България може да засили своя принос относно целите, по-специално в областите на киберсигурността, устойчивостта и суверенитета и цифровото включване/приобщаване.

Настоящият отчет дава информация за изпълнението на Националната програма „Цифрова България 2025“ и Пътната карта към нея, приети с РМС № 730 от 5.12.2019 г., които се актуализират на годишна база. Традиционно към ежегодния отчет е приложена и полезна информация и статистически данни за изминалата година.

4. Справка и обобщени изводи от изпълнението на Националната програма „Цифрова България 2025“ и пътната карта към нея към декември 2024 г.

Изпълнението на мерките от Пътната карта към Националната програма „Цифрова България 2025“ се отчита с натрупване. Някои от изпълнените мерки **към декември 2024 г.** имат отложени срокове във времето, а някои от включените в началото на 2024 г. мерки вече са в процес на изпълнение.

Съгласно предоставената от отговорните институции информация за изпълнението на Програмата, от общо 111 мерки, включени в Пътната карта, 56 са изпълнени, 45 са в процес на изпълнение, а 10 са отпаднали.

Съответно, в приоритет 1: „**СЪЗДАВАНЕ НА ПОДХОДЯЩИ УСЛОВИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЦИФРОВИТЕ МРЕЖИ И УСЛУГИ И ПО-ДОБЪР ДОСТЪП ДО ТЯХ**“ са включени 6 проекта, от които са изпълнени 4 бр.

В приоритета са включени мерки, насочени към въвеждане в националното законодателство на изискванията на новата регулаторна рамка в областта на електронните съобщения; осигуряване на достатъчно подходящ радиоспектър в обхват 3,6 GHz и радиочестотна лента 24.25-27.5 GHz за изграждане и развитие на 5G мрежи; изграждане на широколентов достъп от следващо поколение с акцент върху селските райони; надграждане на Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация и разширяване на мрежата до всички 265 общински центрове, намаляване на цифровото разделение чрез подпомагане на изграждането на мрежи с много голям капацитет (ММГК)/Very High Capacity Networks (VHCN) в слабонаселени и селски райони; координирано и успешно участие на максимален брой български общини в инициативата WiFi4EU.

В приоритет 2: „**РАЗВИТИЕ НА ДИНАМИЧНА И ИНОВАТИВНА ЦИФРОВА ИКОНОМИКА И УВЕЛИЧАВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ЗА РАСТЕЖ**“ от 27 проекта, са изпълнени 10 бр. В приоритета са обхванати мерки, целящи модернизирание на съществуващата и развитие на нова ИКТ базирана инфраструктура за научни изследвания, развойна дейност и иновации и на съществуващи центрове за върхови постижения и центрове за компетентност; подкрепа за развитие на ИКТ клъстерите; насърчаване на предприемаческата дейност и засилване на производствения и управленския капацитет на предприятията от ИКТ сектора и особено на МСП; Европейските цифрови иновационни хъбове; предоставяне на подкрепа чрез дялови инструменти за иновации за повишаване на иновационния капацитет; предоставяне на подкрепа за внедряване на ИКТ и решения, осигуряващи повишаване нивото на дигитализация на МСП и др.

В приоритет 3 **„ПОВИШАВАНЕ НА ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ И УМЕНИЯ“** в Пътната карта са включени 27 мерки, от които изпълнени са 19 бр. Сред основните са: осигуряване на адекватна инфраструктура в областта на ИКТ в училищата; модернизиране на училищното професионално образование и обучение чрез: модернизиране на учебното съдържание, модернизиране на методите на преподаване и засилване на сътрудничеството между образование и индустрията и висши училища; въвеждане на нов учебен предмет в начален етап – компютърно моделиране и въвеждане на обучение в профил „Софтуерни и хардуерни науки“; подобряване на уменията на учителите; засилване на сътрудничеството между образование и индустрия; подобряване на цифровите умения на работната сила, включително чрез финансиране на обучения за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности в областта на ИКТ; гарантиране на правата на децата в цифровата среда и др.

В приоритет 4 **„ОСИГУРЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНИ И ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИ ПУБЛИЧНИ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ ЗА БИЗНЕСА, ГРАЖДАНИТЕ И ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ“** от 34 проекта са изпълнени 19 бр. В приоритета са включени мерки, целящи осигуряване на цифрови решения, информационни системи и споделени ресурси на електронното управление; надграждане и развитие на държавен хибриден частен облак; създаване на Национален портал за пространствени данни (INSPIRE); оптимизация на работните процеси в администрацията и промяна на модела на данни за предоставяне на електронни услуги по подразбиране (Digital by default); е-правосъдие; повишаване на киберсигурността; използване на потенциала на данните; е-здравеопазване; подобро управление на културното наследство и др.

В приоритет 5 **„НАСЪРЧАВАНЕ НА СИГУРНА КИБЕР ЕКОСИСТЕМА: СПРАВЯНЕ С ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД КИБЕР СИГУРНОСТТА“** са включени 12 мерки, от които е изпълнен един. Сред основните са: изграждане на устойчивост на кибер атаки и засилване на капацитета в областта на кибер сигурността; повишаване нивото на осъзнатост на потребителите и администраторите на ИКТ относно значението на мрежовата и информационна сигурност и сигурното поведение в Интернет; изграждане на обучителен център като елемент от националната система за киберсигурност; изграждане на централните компоненти на национална система за киберсигурност и др.

В последния приоритет 6 **„ИНТЕРНЕТ УПРАВЛЕНИЕ“** от 5 мерки са изпълнени 3 бр. Сред основните мени на приоритета са: ефективна политика за имената на домейните, използвани от административните органи; съблюдаване на обществен интерес в управлението на националните домейни от високо ниво (ccTLDs); сътрудничество по въпросите на интернет управлението – създаване на работещ модел на управление на всички заинтересовани страни (мултистейкхолдър модел); провеждане на национално оценяване на развитието на интернет в България чрез приетата рамка на индикаторите за интернет универсалност на ЮНЕСКО, подкрепена от Съвета на Европа и др.

Обобщени изводи и важни статистически маркери:

- Отпадането на мерки или удължаването на срока на някои от мерките се дължи на липса на финансиране, структурни промени, актуализация на стратегически документи или административни причини
- Процентът на хората, които никога не са използвали интернет у нас намалява и е 9,3 % за 2024 г. според НСИ, при 20,9 % за 2020 година
- Запазва се тенденцията за ежегодно нарастване на домакинствата с достъп до интернет - през 2024 г. 92.1 % от домакинствата в България имат достъп до глобалната мрежа в домовете си. В сравнение с предходната година относителният им дял се е увеличил с 3.6 процентни

- пункта. От домакинствата, живеещи в градовете, 94.7 % разполагат с интернет връзка, а при тези, живеещи в селата, относителният дял е 84.3 %. (НСИ)
- 81.9 % от лицата на възраст между 16 и 74 навършени години използват интернет всеки ден или поне веднъж седмично на работа, вкъщи или на друго място (НСИ)
 - Проникването на фиксиран ширококолов достъп по население за 2023 г. бележи ръст от 2 пункта спрямо предходната година и вече е 39 % (КРС).
 - През 2023 г. 31,8 % от лицата използват глобалната мрежа за взаимодействие с административни органи и публични институции, най-често с цел:
 - достъп до лична информация, съхранявана от административни органи и публични институции – 19,4 %;
 - изтегляне/отпечатване на официални документи и формуляри – 14,1 %;
 - получаване на информация (за услуги, помощи, права, нормативни актове, работно време) – 12,1 %;
 - подаване на данъчна декларация онлайн – 13 %. (НСИ)
 - През 2023 г. България се отличи с напредък в предоставянето на онлайн услуги за бизнеса и в приноса му към развитието на стратегически технологии като чипове/полупроводници и квантови изчислителни ресурси.
 - Продължават да съществуват особено важни предизвикателства по отношение на основните и усъвършенствани цифрови умения, възприемането на технологиите от предприятията и премахването на разделението градско-селско. (ЕК)

Съгласно Индекса за цифровото качество на живот DQL за 2024 г. (Приложение 4 към настоящия отчет) България печели 22 позиции за година и е 18-та от 121 страни (92% от световното население). В Европа е на 15-то място от 38 страни.

Достъпността/позволяемостта на фиксирания интернет е увеличена с 35 пункта спрямо 2023 г. и **България е на първо място по този показател**. ИИ готовността е паднала с 6 пункта от 23-то до 49-то място спрямо 2023 г. През миналата година България е била на 25-о място в ЕС по дял на фирми, които са използвали технологии с изкуствен интелект в бизнеса си (6,5 на сто), спрямо всички компании в страната, с 10 или повече служители (3,62 % за 2023 г.⁴).

5. Заключение

Това е последният отчет на Национална програма „Цифрова България 2025“. Както беше посочено по-горе и по указания на Министерски съвет в съответствие с необходимостта от намаляване на стратегическите документи, Програмата и Пътната карта са интегрирани в Националния стратегически документ „Цифрова трансформация на България за периода 2024 – 2030 г.“: <https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/strategies-policies/digital.transformation/itis-national-strategic-documents/national.strategic.document.digital.transformation>

НП „Цифрова България“ е изготвена като реплика на „Цифрова програма за Европа“ и естествената ѝ връзка с новата политика е разписана по-горе.

Национална програма „Цифрова България“

Отразява и проследява стратегическите програми и насоки на ЕС за постигане на интелигентен, устойчив и фокусиран върху обществото цифров растеж на база „Цифрова

⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250123-3>

програма за Европа“ и „Стратегията за цифров единен пазар“, по пътя към цифровото десетилетие 2030:

Национална програма Цифрова България 2025

<https://egov.government.bg/wps/portal/ministry-meu/strategies-policies/digital.transformation/itis-national-strategic-documents/np-digital-bulgaria-2025;>

Национална програма Цифрова България 2015

<https://www.mtc.government.bg/bg/category/85>

От 2014 г. до 2022 г. Европейската комисия наблюдава напредъка на държавите членки в областта на цифровите технологии чрез докладите на индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI): <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/policies/desi-bulgaria>

Считано от 2023 г. и в съответствие с Политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г., DESI вече е интегриран в доклада за състоянието на цифровото десетилетие и се използва за наблюдение на напредъка по отношение на цифровите цели: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/policies/desi>

Като полезен анализ, констатации и препоръки за развитието на цифровизацията в България освен друго, може да се използва и изготвения в МЕУ доклад „Оценка на развитието на интернет в България чрез рамката на индикаторите за интернет универсалност на ЮНЕСКО: https://egov.government.bg/wps/wcm/connect/egov.government.bg-2818/4568967d-2a75-4f43-9ab4-1334d40abbff/report_final.pdf?MOD=AJPERES&CVID=pgWFkm1